

ZÁVĚR

V předkládané disertační práci jsem zpracovala tematiku primární prevence užívání návykových látek obecně a primární prevence užívání návykových látek pro minoritní skupiny obyvatel. Pokusila jsem se podat ucelený pohled na primární prevenci, později specifikované na prevenci pro minoritní skupiny obyvatel. Primární prevence užívání návykových látek je tématem, kterému je věnována velká pozornost. Také oblast minoritních skupin obyvatel je často skloňovaným tématem. Pokusila jsem se vyplnit prázdné místo ve zkoumání primární prevence určené specificky pro minoritní skupiny obyvatel.

Odborným přínosem této disertační práce by mělo být podání obrazu o přístupech a zásadách důležitých v primární prevenci, dále rozbor možných souvislostí mezi užíváním návykových látek a minoritními skupinami obyvatel s podrobným vysvětlením konceptu minoritních skupin obyvatel a témat s tím souvisejících. Za užitečné pokládám zpřístupnění a zhodnocení zahraničních i českých autorů, kteří se výzkumně zabývali problematikou primární prevence a prevence ve spojení s minoritami. Řadu literárních zdrojů jsem získala na stáži v Belgii, přičemž šlo o zdroje psané v anglickém i v holandském jazyce, z nichž některé v České republice dosud nejsou dostupné. Po stránce lidské jsem se snažila následovat myšlenku Kaliny a Béma (Kalina a kol., 2003), kteří zdůrazňují, že užívání drog by nemělo být společensky akceptovanou formou chování mladých lidí. Oblast primární prevence se v České republice od dob komunismu posunula o kus dále, avšak stále považují za nezbytné ji dále zkoumat a rozvíjet. I když poslední výzkumy ukazují zlepšení situace v České republice v prevalenci užívání drog /viz např. studie ESPAD z roku 2007 ukazuje, že nárůst zkušeností s užíváním drog pozorovatelný v České republice od poloviny 90. let se zastavil, a to jak u konopných drog, tak i u ostatních nelegálních drog, např. extáze a halucinogenních hub (Hibell et al., 2009; EMCDDA, 2008; Csémy et al., 2008)/, přesto považují práci na zkoumání a rozšiřování postupů užívaných v prevenci za stále aktuální a velmi potřebnou.

V tomto smyslu jsem přesvědčena, že má disertační práce splnila svůj účel. Ukázala, jaké proměnné je při výstavbě programů primární prevence pro minoritní skupiny obyvatel třeba sledovat a jaké koncepty se v této souvislosti mohou při uvažování nad prevencí objevovat. Za stěžejní pohled na primární prevenci vnímám pohled skrze cílovou skupinu, pro niž chceme prevenci realizovat. Od ní by se měly odvíjet veškeré další aktivity na tomto poli. V souvislosti s tím se ukázalo další prázdné místo na výzkumném poli, kterým je třeba se zabývat, a to je vymezení obsahů s multikulturní tematikou, o která se lze v programech primární prevence opřít. Mělo by jít o takové aktivity, které budou multikulturně relevantní pro děti z různých minoritních skupin i pro děti z majority, a budou v sobě integrovat informace o kulturách, hodnotách, normách a zvycích různých společenství a kultur tak, abychom oslovovali široké spektrum dětí pocházející z těchto různých kultur. Linie, která se zde táhne v souvislosti s minoritními skupinami obyvatel, je linie integrace, snažící se o co největší zapojení dětí do života majority a současně o co nejmenší segregaci, vylučování či stigmatizaci těchto dětí. Samozřejmostí je však zachování jejich původní kulturní identity, jejíž rozvíjení je třeba podporovat.

Práce je výsledkem mého několikaletého teoretického i praktického zabývání se tématem drog a primární prevence užívání drog. V závěrech práce podávám základní tematické okruhy, o které se lze, při zabývání se primární prevencí užívání návykových látek a specificky primární prevencí užívání návykových látek mezi minoritními skupinami obyvatel, opírat.

V průběhu zpracovávání disertační práce a doktorského studia obecně pro mě byla mimořádně obohacující možnost navázání spolupráce se zahraničními odborníky na tuto problematiku, která úzce souvisí s roční doktorandskou stáží, kterou jsem absolvovala v Belgii. Zde jsem se také seznámila s řadou zařízení a konkrétní prací na poli prevence užívání drog, pobyt mi však umožnil také kontakt se zahraniční literaturou, z níž některá (zejména psaná v nizozemštině) v České republice není dostupná nebo je obtížně získatelná. Následné zpracovávání disertační práce přispělo k hlubšímu vhledu do problematiky prevence užívání návykových látek se zasazením do širších kontextů, které se váží k zahraničním zkušenostem. Psaní disertační práce ve mně podporovalo zvědavost a výzkumné nadšení v situacích, kdy se otvíraly různé další problémy, které

by bylo možné výzkumně řešit, také mě ale školilo v potřebné sebekázi a sebedisciplíně, bez níž nelze práci dostatečně důkladně zpracovat.